

Войтенко А. Б. – аспірант кафедри теорії права, конституційного та приватного права Львівського державного університету внутрішніх справ, м. Львів
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6174-499X>

Методологія дослідження принципів професійної діяльності прокурора

Мета статті – дібрати найефективніші у вивченні принципів професійної діяльності прокурора методи й методологічні підходи, а також здійснити їх детальний функціональний аналіз. **Методологія.** З метою дослідження принципів професійної діяльності прокурора за відсутності порушень дослідницьких законів, обрано найпоширенішу методологічну структуру, яка становить три рівні: 1) філософсько-світоглядний; 2) загальнонауковий; 3) спеціально-науковий методи. **Результати дослідження.** Автор пропонує трискладовий підхід до вибору методології для дослідження принципів професійної діяльності прокурора, акцентуючи на тому, що ці методи, по-перше, мають бути діяльними та їхня дія має відтворювати певне обмежене (не універсальне) середовище – у цьому випадку це юридична практика, діяльність прокурора крізь призму політичної нейтральності; по-друге, повинні орієнтуватися пріоритетно на науку правознавства з домінуванням прикладного пізнавального аспекта; по-третє, через міжгалузеву методологічну комунікацію мають демонструвати наукову цінність (корисність) результатів дослідження. **Наукова новизна.** Зв'язок дослідження з такими науковими проблемами, як діяльність органів прокуратури щодо організації та процесуального керівництва органами досудового слідства й підтримання державного обвинувачення в суді, в контексті додержання прокурорами принципу політичної нейтральності демонструє потребу в їх вивченні на засадах попередньо описаної методологічної регламентації. **Практична значущість.** Загалом автор не пропонує одностайного підходу до методів у науковому середовищі; жодний метод у науковому пізнанні не вважається цілком нейтральним, незаангажованим, незалежним від соціальних орієнтирів, світогляду, переконань і прагнень дослідника. Водночас виступає проти будь-якої монополізації методологічних підходів, але за плюралізацію використовуваних методів дослідження, адже це необхідна передумова до об'єктивності пізнання предметів і явищ, поступального розвитку науки, свободи наукової творчості. Також акцентовано, що методологічний плюралізм не має перетворюватися на методологічний анархізм.

Ключові слова: методологія; методологічний плюралізм; політична нейтральність; правознавство; професійна діяльність прокурора; юридична практика.

Вступ

Виокремивши той чи інший предмет для наукового дослідження, насамперед слід продумати низку нюансів: що саме в цьому предметі викликало інтерес, що про це вже відомо, що ще треба з'ясувати, як це можна зробити, чим це може бути корисним і для кого? Тобто треба пізнати предмет вивчення (бажано з різних поглядів) та пояснити це іншим (розкрити його сутнісний зміст і продемонструвати практичне значення та призначення).

Саме це є «покликанням» методології як науки, що містить вчення про методи пізнання та зміни світу, а також як сукупності методів, які здатні запропонувати науковцю весь спектр пошукових засобів (дослідницьких підходів, теорій, законів, певних теоретичних принципів, логічних прийомів і конкретних способів дослідження обраного предмета вивчення). Правильно підібраний методологічний інструментарій може стати запорукою вдалого дослідницького процесу й отримання ефективних результатів.

Огляд літератури

Дослідженню питань професійної етики прокурора присвячено чимало наукових праць. Найбільш ґрунтовними розробками в цій сфері вважають дисертацію Н. А. Загребельної

«Теоретико-методологічні засади прокурорської риторики як складової теорії держави і права» та монографію І. О. Билиці «Професійна етика прокурора». Варті уваги публікації в науковій періодиці, зокрема, щодо розгляду правил професійної етики в діяльності прокурорів (В. Кравчук), порівняльного аналізу вимог до етичної поведінки працівників прокуратури з орієнтацією на застосування європейського досвіду в Україні (С. Петров.), а також праці таких авторів, як: В. І. Білоусова, В. Гусаров, В. Загоородній, М. Косюта, М. Мичко, І. Озерський, О. Олійник, Т. Погорелова, О. Проневич, В. Сухонос, В. Тертишник, О. Тертишник, О. Толочко, М. Якимчук та ін. Проте політичну нейтральність лише згадували, але детально, як предмет окремих теоретико-правових розвідок, не вивчали. А саме на цей контекст робиться акцент у статті.

Матеріали та методи

Оскільки стаття стосується підбору методів і методологічних підходів у вивченні принципів професійної діяльності прокурора, то їх детальний аналіз і є змістом.

Результати й обговорення

Методологію підбирають з огляду на низку моментів: по-перше, зважаючи на предмет

дослідження; по-друге, залежно від наукової зорієнтованості пошуковця (галузі знань); по-третє, відповідно до того, на який результат зорієнтовано пошук.

Під час підбору методології для теоретико-правового дослідження принципів професійної діяльності прокурора одразу ж довелось зіткнутися з певною дилемою в контексті врахування предмета вивчення. З одного боку, можна застосувати методи, властиві для дослідження будь-яких предметів, які належать до нематеріальних характеристик певного виду діяльності, є кількісно та якісно визначеними, взаємозумовленими в межах певної системи та водночас взаємопов'язаними із зовнішніми чинниками впливу (саме такими можна вважати основні засади, принципи, на яких ґрунтується будь-який процес, діяльність). А з іншого – проявляється певна наукова тавтологія: підбираються принципи дослідження для пізнання принципів діяльності; і тут важливо зауважити дуже суттєву деталь, за якою можливе розмежування цих понять: «перші» принципи – це загальні (!) положення, яким мають відповідати наукові припущення, гіпотези або теорії (наприклад, принципи причинності, еквівалентності, відповідності, визначеності та ін.), а «другі» принципи – це узагальнені засади, які мають обмежену (!) сферу дії (наприклад, принципи законності, правопорядку, політичної нейтральності тощо), на яких ґрунтуються лише певні види діяльності (у нашому випадку здебільшого йдеться про діяльність загальнодержавного значення), а для інших видів діяльності вони не впливові або не такі важливі (скажімо, для особистих стосунків чи процесів творчості).

Що стосується іншого моменту у виборі методології (залежно від галузі знань, за якою здійснюється дослідження), то треба зазначити, що обраний предмет вивчення – принципи професійної діяльності прокурора – може бути цікавим для цілої низки наук. Так, наприклад, діяльність прокурора можна вивчати з позицій психології (емоційна стійкість і витривалість, колективні відносини, зв'язки з громадськістю), менеджменту (організація й управління діяльністю), історії (становлення та розвиток інституту звинувачення в судовому процесі), мовознавства (професійна риторика), культурології (корпоративна етика та суспільна культура), соціології (роль і соціальна цінність у суспільстві), політології (принцип політичної нейтральності), навіть філософії (екзистенція існування прокурора в соціально-політичній системі держави). Цей перелік можна продовжувати з огляду на можливі сфери необхідності застосування професійних компетентностей прокурора. Проте однією із домінуючих наук слід визнати все-таки юриспруденцію, оскільки діяльність органів прокуратури належить саме до різновидів юридичної практики.

Тож розглядатимемо принципи (зокрема політичної нейтральності) професійної діяльності прокурора саме з позицій методології правознавства.

Однак і тут стикаємося з різновекторним підходом. Як вважають дослідники, «методологія права в широкому змісті як комплекс методологічних проблем юриспруденції поєднує методологію пізнання *права*, методологію *юридичної практики*, виокремлюючи в другій категорії методологію правотворчості й методологію правореалізації, та методологію *оцінки сутності правових явищ*. Тож, відповідно, можна розглядати методологію як вчення про метод і сукупність способів вивчення (пізнання, розуміння, бачення, сприйняття) права – пізнавальна теоретична складова, а також як вчення про способи діяльності (функціонування, додержання, виконання, використання, застосування) права – прикладний аспект» [1, с. 11]. Отже, цілком зрозуміло, що у вивченні принципів професійної діяльності прокурора доцільно послуговуватися методологією права в другому (прикладному) контексті.

І тут логічно згадати третій момент підбору методів – залежно від того, на який результат зорієнтовано науковий пошук. Оскільки предмет дослідження безпосередньо пов'язаний зі сферою юридичної практики, тобто найбільш соціально значущих суспільних відносин, то результат його вивчення має бути в площині інтересів соціально-гуманітарних знань, адаптованих до професійного середовища функціонування прокуратури. У цьому контексті погоджуємося з позицією, «що «обмеження» юридичної науки системою соціально-гуманітарного знання є доволі умовним. Адже в сучасних умовах відбувається інтенсивна інтеграція наук, що проявляється зокрема у використанні однією наукою методів інших наук. Так, в юридичну науку дедалі ширше проникають методи соціології, психології, логіки, лінгвістики, фізики, біології та навіть кібернетики. Тож є всі підстави говорити про міждисциплінарну наукову комунікацію, зокрема в межах соціально-гуманітарного комплексу знань» [1, с. 20]. Для вивчення принципів професійної діяльності прокурора саме міждисциплінарний методологічний плюралізм може стати гарантом комплексного, цілісного підходу для отримання всебічно оцінюваного результату. А результат має відображати власне ту «користь» для держави, якої чекають від прокурора як державного службовця з функцією представлення інтересів обвинувачення або окремих громадян у суді, а також контролю за законністю проведення досудового розслідування. Саме державницький прагматизм (доцільність) має бути основним орієнтиром у проведенні будь-яких наукових пошуків, що стосуються професії прокурора та професійного середовища прокуратури.

Отже, коротко резюмуючи трискладовий підхід до вибору методології для дослідження принципів

професійної діяльності прокурора, варто акцентувати на тому, що ці методи, по-перше, мають бути діяльними, а їхня дія має відтворювати певне обмежене (не універсальне) середовище, – у нашому випадку це юридична практика, діяльність прокурора через призму політичної нейтральності; по-друге, орієнтуватися пріоритетно на науку правознавства з домінуванням прикладного пізнавального аспекту; по-третє, через міжгалузеву методологічну комунікацію демонструвати наукову цінність (корисність) результатів дослідження.

Саме ці вступні методологічні ремарки й стали основними критеріями, які пояснюють мотиви вибору методології теоретико-правового дослідження принципів професійної діяльності прокурора з акцентуванням на одному з них – принципі політичної нейтральності.

Далі треба визначитися зі структуризацією самих методів. Тут варто погодитися із М. Костицьким, який вважає, що «вчений не має «зашорювати» себе якоюсь однією методологією, а може використовувати методи з різних методологій, тобто, методика конкретного наукового пізнання може виглядати як мозаїка методів. ... Головне, щоб «мозаїка методів» дала конкретний теоретичний чи практичний результат. ... Немає методологій «правильних» і «об'єктивних». Є методологія як світоглядна система кожного конкретного вченого. Тобто вона завжди й всюди суб'єктивна» [2, с. 6–7]. Головне, щоб застосування методів давало адекватний дослідницький результат – продукувало нові знання та всебічну інформацію про досліджуваний предмет, надавало цим знанням й інформації наукового характеру та вводило їх у загальний фонд відповідної науки, а, отже, формувало цілісну й об'єктивну науково-інформаційну систему.

Однак, не наважуючись самотужки створити власну «мозаїку методів» і не порушуючи дослідницьких законів, обираємо найбільш поширену методологічну структуру, яка складається з трьох рівнів: 1) філософсько-світоглядні, 2) загально-наукові, 3) спеціально-наукові методи.

На першому (але треба зауважити, що не початковому) **філософсько-світоглядному рівні методології** практично всі науковці визнають безапеляційне домінування діалектики. Саме **діалектичний метод** дозволяє аналізувати предмет вивчення з різних точок зору та вирішувати зіткнення протилежних поглядів (тез й антитез). Загальні закони діалектики знаходять своє застосування і в юридичній практиці.

Зокрема, *закон переходу кількісних змін у якісні* найбільш чітко відображено в кодифікації законодавства, що передбачає впорядкування всього нормативного масиву за відповідними галузями. Саме цей закон діалектики діє в контексті виокремлення принципів професійної діяльності прокурора: з-поміж значної різноманітності

соціальних, правових, корпоративних й інших норм, які регулюють діяльність прокурорів, узагальнено та законодавчо закріплено лише низку положень (принципів), але саме вони містять концентровану регулятивну інформацію (велика кількість перейшла в ефективну якість).

Закон єдності й боротьби протилежностей зі сфери філософської діалектики доволі вдало реалізується в сфері юриспруденції у формі, скажімо, врівноваження прав та обов'язків чи поділу влади на законодавчу, виконавчу та судову гілки, або встановлення істини у справі прокурором і адвокатом, які діаметрально протилежні у своїх позиціях. У контексті політичної нейтральності прокурора цей закон діалектики не діє (тут однозначна заборона надання пріоритету будь-якій політичній силі), проте він яскраво відображений у принципі незалежності та самостійності (у взаємовідносинах з органами державної влади та органами місцевого самоврядування прокурор не повинен втручатися в їхню діяльність і водночас у межах своїх повноважень має співпрацювати з ними).

Закон заперечення заперечення демонструє циклічність функціонування та розвитку будь-якої системи, явища чи предмета (розвиваючись, предмет змінюється й цим начебто «заперечує» сам себе). Цей діалектичний закон саме й проявляється в принципах, які стримують чи до певної міри обмежують свободу волевиявлення прокурора (не бути членом якоїсь політичної партії, представляти інтереси держави й водночас не демонструвати свою провладно-політичну заангажованість).

Доречно нагадати, що «термін «діалектика» походить з грецького «*dialego*» й означає мистецтво ведення бесіди, суперечки (очевидно тому, що сутністю діалектики, її основою виступають протилежності). Відповідно, можна вивести два основні принципи діалектики як висхідні, основні її положення: перший – всезагального руху, розвитку; другий – всезагального зв'язку. Тобто всі предмети та явища слід розглядати як такі, що перебувають у постійному русі, становленні, зміні й до того ж взаємопов'язані та взаємодіють між собою» [1, с. 66–67].

Тож очевидно, що загальні закони та принципи діалектики допоможуть розкрити основні принципи професійної діяльності прокурора, демонструючи взаємозалежний і суперечливий механізм реалізації функцій прокуратури, об'єктивну причинно-наслідкову зумовленість формування засад діяльності прокурора, а також тотожність (аналогію, відповідність) самого функціонального призначення прокуратури як системи та прокурора як її структурного елемента щодо потреб і вимог держави та суспільства.

Протилежним, на перший погляд, до діалектичного вважають **метафізичний метод**

пізнання, але насправді вони не суперечливі, а взаємодоповнюючі. Основними метафізичними принципами є принципи абсолютного спокою (нерухомості), абсолютної ізоляції (вакууму), зовнішнього поштовху як причини всього існуючого (саморозвитку) [1, с. 68–69].

Принцип абсолютного спокою передбачає, що все в природі та суспільстві виникло (створене) один раз і практично не змінюється. Попри певну абсурдність такого твердження, абсолютний спокій у контексті метафізики означає «незмінність» у межах певного проміжку часу (моменту); власне така поетапність змін є показником відносної сталості, постійності. Саме на цих засадах можна сприймати право як «консервативний» елемент, що не змінюється впродовж певного періоду порівняно з іншими соціальними нормами та відображає певну стабільність суспільних відносин, а принципи юридичної практики (як форми реалізації права), зокрема професійної діяльності прокурора, – як сталі регламентні складові, які стабілізують прокурорську службу зсередини.

Принцип абсолютної ізоляції демонструє своєрідність будь-якого предмета, вирізняє його з-поміж інших, робить особливим, унікальним. Це означає, що предмет досліджують в «ізоляції» від зовнішніх впливів, як такий (хоча, звичайно, такий підхід також умовний). Так, можна досліджувати прокуратуру окремо від усієї правоохоронної та правозахисної системи, а один із принципів діяльності прокурора – відокремлено від інших. Це дозволить максимально акцентувати увагу на обраному предметі, детально й прискіпливо його проаналізувати. Таким чином відбувається абстрагування (відокремлення) одиничного від загального, концентрація дослідницьких зусиль на окремому елементі, демонстрація предмета вивчення автономно. У дослідженні окремого принципу політичної нейтральності слід абстрагуватися від інших принципів і правил поведінки прокурора, спрямувавши зусилля на виявлення специфіки та особливостей цього принципу, що дасть можливість не лише об'єктивно розкрити його зміст, а й досягти унікальності дослідження, наукової новизни.

Принцип зовнішнього поштовху як причини всього існуючого розглядає предмет дослідження під впливом чогось (детермінант, чинників, збудників, стимуляторів тощо). Може видатися, що цей принцип метафізики заперечує попередній, але насправді він «продовжує» його: вивчивши предмет ізольовано, осягнувши його сутність, можна зрозуміти його взаємозалежність із зовнішнім світом, пояснити його внутрішні реакції на зовнішній вплив. Так, формування принципу політичної нейтральності як однієї з найменших складових у нормативно-регулятивному матеріалі професійної діяльності прокурора можна вивчати в контексті впливу політико-правової системи

держави, соціально-економічного стану в суспільстві, морально-етичного розвитку особи прокурора.

Герменевтичний метод розглядає мову як спосіб буття людини, а саме буття подає через своєрідні текстуальні знаки та символи, які потребують розшифрування, тлумачення, інтерпретації. Перша й основна ідея герменевтики – дати роз'яснення, витлумачити тексти, а друга – озброїти дослідника принципами інтерпретації тексту. «Юридичне пізнання як інтерпретація розпочинається з дії, тобто ознайомлення зі світом знаків, текстом; друга дія – з'ясування того, що відображає текст як система символів. Інакше кажучи, спочатку відбувається формування уявлення про зміст тексту, а далі – розуміння тексту та його пояснення» [3, с. 98]. Варто зазначити, що на підставі герменевтики сформувався один із базових методів дослідження права – *техніко-юридичний*, який «передбачає вивчення правових документів (тексту), з'ясування змісту тієї чи іншої правової норми (які способи поведінки вона регламентує), і передбачає відповідальність як комплекс переживань» [3, с. 99], а також «спеціально-юридичний метод – *метод кримінального аналізу*, який розкриває загальну картину злочинності у певній сфері» [1, с. 106].

У контексті вивчення принципів професійної діяльності прокурора не менш важливим є те, що провідний сучасний представник теорії герменевтики П. Рікер вважає предметом аналізу людини її індивідуальний емоційно-рефлексивний досвід. Але, на відміну від інших дослідників, він виокремлює подвійну природу досвіду: з одного боку, він пов'язаний зі світом буття, з іншого – з активністю суб'єкта, його діяльністю [4]. Тобто політична нейтральність прокурора формується на його особистому життєвому та службовому досвіді, а метод герменевтики допоможе ці процеси зрозуміти та пояснити. Водночас можна поглянути на це з іншого боку: у професійній діяльності прокурор керується принципами, інтерпретуючи їх норми, вимоги та положення у своїй службовій поведінці. Тобто принципи роботи прокурора є результатом інтерпретації державної волі, а діяльність прокурора – результатом інтерпретації встановлених принципів поведінки. Досвідний характер принципів права (як і принципів діяльності) забезпечує практично-прагматичну функцію права як регулятора поведінки (чи діяльності) – це співзвучне з «*регресивно-прогресивним методом*» П. Рікера [4, с. 314].

Отже, для П. Рікера однією з головних проблем герменевтики постає питання про людину як суб'єкта інтерпретації (прокурор) та про тлумачення як домінуючий спосіб включення індивіда в цілісний контекст культури (правова культура суспільства). Тому цілком логічно буде до вже проаналізованих філософсько-світоглядних методів долучити **культурологічний підхід**. Але

водночас варто зауважити, що культурологічних концепцій (а отже, і підходів до предмета вивчення) є декілька, їх можна згрупувати в символічну, натуралістичну, антропологічну, соціологічну та суспільно-історичну школи. І практично всі вони дають методологічне підґрунтя для дослідження принципів професійної діяльності прокурора: через символізм служби прокуратури та знаковість самої особи прокурора; на підставі природно-правових чинників захисту прокурором прав людини і громадянина; з огляду на загальнолюдські властивості навіть найбільш професійного державного службовця; через чітке соціальне призначення (роль) прокурора; зрештою, через суспільно-історичні обставини, які диктують принципи життєдіяльності в усіх сферах, зокрема прокурорській службі.

З огляду на винятково теоретичне спрямування герменевтичного підходу в тлумаченні правових принципів, цілком очевидна потреба доповнення його тими методами, які дають можливість на більш раціональному, практичному рівні дослідити зміст принципів діяльності прокурора. Такий підхід розкриває **методологія прагматизму**. Застосовуючи цей метод до вивчення норм права, дослідники зауважують, що одна з перших вимог прагматичного підходу – це розглядати норму права в контексті її практичності, як вона діє реально, наскільки повно регулює відносини в певному конкретному випадку. Заразом визначається спроможність тієї норми ефективно діяти, тобто відповідати своєму призначенню.

Тож перша ознака прагматизму – це *вузький практицизм*, який концентрується у співвідношенні «дія – вчинок» [1, с. 110–111]. У цьому контексті принципи поведінки прокурора є дією (впливом), а професійна діяльність прокурора – сукупністю вчинків, керованих цими принципами. І саме метод прагматизму здатний розкрити дієвість (впливовість, а, отже, практичність) цих принципів. Правові принципи слід оцінювати насамперед з позиції їх досконалості, адекватності відображення потреб реальних правовідносин, а вже тоді можна очікувати адекватної поведінки від реалізаторів цих принципів (прокурорів).

Друга особливість прагматичного методу – це орієнтація на успішність, *корисність результату дії* [1, с. 111]. Що стосується тлумачення принципів права, то ця особливість визначає, наскільки зміст принципу відповідає меті його формування та нормативного закріплення, його призначенню. Іншими словами, наскільки його додержання чи виконання тими, кому він адресований, задовольнить певну суспільну потребу, певний державний інтерес.

Ще один важливий аспект прагматичного підходу передбачає творчість, *активність суб'єкта пізнання* [1, с. 111]. Адже свідомість людини

(а професіонала особливо) не лише відображає світ, а й творить його. Тобто сприйняття принципів як регуляторів поведінки не є пасивним актом, а активним втручанням у правову дійсність із передбаченням можливого напрямку подальшого розвитку цієї дійсності. Поведінка прокурора не просто копіює певний принцип, а надає йому змісту в кожному окремому випадку, в кожній кримінальній справі.

«**Феноменологічний метод**, який наприкінці ХХ ст. став одним із провідних у західній філософії, зокрема в дослідженні правових явищ, дедалі більше актуалізується вітчизняними науковцями» [1, с. 192]. Водночас варто зауважити, що феномен розуміється як акт свідомості (сприйняття чогось), очищений від будь-якого внутрішнього чи зовнішнього, фізичного та психічного впливу на людину. Цей аспект цікавий у дослідженні принципів професійної діяльності прокурора рівно настільки, наскільки важливим є сприйняття закріплених засад поведінки його свідомістю.

У феноменологічному підході на першому місці є діяльність (акт) свідомості. Отже, вивчення предмета (принципів поведінки прокурора) має розпочинатися з констатації факту співвіднесення змісту принципу з його усвідомленням. Так, фактично встановлюється об'єктивна сторона дії, механізм сприйняття: розкривається зміст принципу, що відокремлюється від решти зв'язків й опосередковань і постає ніби в чистому вигляді (як феномен). Водночас створюються умови для залучення цього феномену в наявний змістовий контекст (свідомість), тобто він долучається до загальної правосвідомості прокурора та стає ще одним елементом регулювання його подальших думок, дій, вчинків.

Наступний метод, пов'язаний зі свідомістю та мовою, а також важливий у провадженні правових досліджень – це **юридична семіотика**. Специфіка семіотичного підходу полягає в тому, що досліднику не дано пізнати реальність безпосередньо, а тому будь-яке знання, зокрема включаючи і юридичну науку, він формулює за допомогою мови, а мова як система знаків, допомагає дослідникові проникнути у світ яким він є. Семіотика – це наука про знаки та знакові конструкції як засоби збереження, передавання та перероблення інформації в людській діяльності та людському мисленні [5]. Відомі різні знакові системи: семіотика культури, семіотика захворювань, семіотика права, семіотика війни тощо, – і всі вони побудовані на основі мови.

Абстрагуючись від того, що мова – це «дім буття» (за М. Гайдегером) та «універсальне середовище людського існування» (за Х. Г. Гадамером), можна вважати принципи професійної діяльності прокурора, сформульовані через певні мовні засоби (юридичну мову), певними знаками, на які прокурор має орієнтувати свою службу і, зрештою, повсякденну поведінку. Саме завдяки

цим знакам (принципам) він пізнає правову дійсність й адаптується до її вимог.

Структуралізм як метод наукового дослідження «покликаний розкрити все те, що стосується внутрішньої форми того чи іншого предмета (явища, дії), властивих йому внутрішніх характеристик, і як це внутрішнє розглядається в контексті загального змісту та зовнішньої форми, тобто проявів у цьому ракурсі пізнання. Суть структурного методу полягає у виявленні тієї внутрішньої, зовні не спостережуваної сукупності елементів, що становлять структуру певного об'єкта чи предмета пізнання» [1, с. 214–215]. Якщо цей підхід застосувати до вивчення принципів професійної діяльності прокурора, то це означає встановлення їх зв'язків із правом, мораллю, суспільним ладом й особливо правомірністю чи неправомірністю поведінки, дією свідомого чинника прокурора як соціального суб'єкта. Іншими словами, це процес визначення місця цих принципів у системі суспільних відносин (у структурі самих принципів; структурі нормативно-правових документів, що регулюють діяльність прокурора; структурі юридичної практики та юридичної дійсності тощо).

Безпосередньо пов'язаний зі структуралізмом **метод структурно-функціонального аналізу**, який полягає в поясненні чогось як системи, дослідженні її складових елементів і визначенні їхніх функцій у ній. У контексті вивчення принципів професійної діяльності прокурора структурно-функціональний аналіз потрібний для пояснення ролі кожного з принципів (наприклад, політичної нейтральності) в межах загального призначення системи всіх принципів, у межах нормативної системи, що регламентує діяльність прокурора, а також у межах системи прокурорської практики та всієї юридичної дійсності.

Функція є конкретизацією призначення системи, доводить доцільність існування предмета або процесу в межах цієї системи; функція – це спосіб практичної реалізації призначення (мети) системи [1, с. 237]. У цьому контексті варто розрізнити функціональні ролі досліджуваних об'єктів: *функціональне призначення* (принципи) і *функціональну залежність* (прокурор). На підставі «першої ролі» формується уявлення про соціальні функції держави і права як систем, у яких формуються принципи діяльності прокурора, які через реалізацію «другої ролі» формують його поведінку.

Другий рівень теоретичного дослідження становлять **загальнонаукові методи дослідження**, що застосовують для вивчення будь-яких предметів (явищ, дій, подій тощо) у всіх науках.

Для теоретико-правового дослідження принципів професійної діяльності прокурора підібрано такі загальнонаукові методи:

– **аналіз** – передбачає поділ цілого на складові та їх поелементне вивчення. Цей метод

є основою структуралізму, який було розглянуто попередньо. У контексті цього дослідження варто зауважити, що будь-який аналіз має здійснюватися змістовно з огляду на критерії законності чи протиправності дій у межах юридичної дійсності (на відміну, скажімо, від досліджень історичної дійсності, де пріоритет надано об'єктивності й достовірності) [6];

– **синтез** – узагальнення досліджень окремих елементів у єдине ціле. Важливою ремаркою щодо цього методу є те, що синтез не повинен полягати в сумі даних аналізу. Отримавши уявлення про окремі принципи професійної діяльності прокурора, слід критично об'єднати кожен елемент зі всіма іншими, виявити внутрішні зв'язки та взаємозалежності між ними як окремими складовими єдиного цілого (механізму регулювання поведінки прокурора). Синтез повинен готувати підстави для подальшого масштабнішого аналізу [3, с. 79];

– **узагальнення** – це метод переходу від конкретного поняття або судження до загального уявлення, розробки ширших категорій. Так, окремі ознаки кримінального провадження узагальнюються (аналогічно до синтезу) в загальну картину для ухвалення певного рішення. Окремі принципи формують узагальнений тип професійної діяльності, якого мають додержуватися всі прокурори за будь-яких службових обставин;

– **конкретизація** – вважається «обернено пропорційним» методом щодо узагальнення. Завдяки конкретизації предмети досліджують у всій різнобічності, у якісній багатосторонності реального існування на відміну від абстрактного вивчення. Водночас досліджується стан предметів з огляду на певні умови їх існування та історичного розвитку. Так, принцип політичної нейтральності конкретизовано шляхом введення його змістових вимог до контексту служби прокуратури.

Похідними (або аналогічними) щодо узагальнення та конкретизації можна вважати методи **індукції** (досягнення загального висновку на підставі конкретних посилок) і **дедукції** (виведення із загального положення висновку конкретного характеру). Якщо індукція дає змогу виявляти переважно минулі причинно-наслідкові зв'язки (завдяки цьому методу можна простежити процес формування принципу як концентрованої (узагальненої) форми нормативності професійної поведінки прокурора), то дедукція сприяє, з огляду на загальні знання, обґрунтуванню прогнозів щодо майбутніх можливих фактів (маючи загальні вимоги (принципи), прокурор діє відповідно до них, враховуючи умови кожного окремого правового випадку).

Порівняння та аналогія (передбачає зіставлення та пошук подібності, схожості загалом відмінних предметів, явищ за певними властивостями, ознаками або відношеннями). Тоді, як порівняння застосовують здебільшого в

емпіричних дослідженнях, то аналогія більш доречна в теоретичних розвідках. На прикладі, у цьому дослідженні за аналогією визначено спільні властивості для всіх принципів професійної діяльності прокурора (як уже зазначалося, вони є нематеріальними характеристиками певного виду діяльності; є кількісно та якісно визначеними; взаємозумовлені в межах певної нормативно-правової системи; взаємопов'язані із зовнішніми чинниками впливу правової дійсності).

Абстрагування (метод виокремлення властивостей та особливостей об'єкта, необхідних для вивчення в зазначений момент, з одночасним відволіканням уваги від інших властивостей для створення абстракцій (понять, категорій). Зокрема, весь понятійний апарат теорії держави і права сформовано шляхом абстрагування (як-от: державний механізм – абстракція від загального поняття механізму як злагодженої системи зі взаємодіючими елементами та накладенням контексту політично організованої спільноти; судовий процес – абстракція від загального поняття процесу як послідовної зміни дій з урахуванням контексту поетапного розгляду певної справи у формі диспутів й обговорень; правопорушення – абстракція від «суми» загальних понять права та порушення як, відповідно, норми та її недотримання з обмеженням сферою реалізації найбільш значущих суспільних відносин тощо). Аналогічно принцип політичної нейтральності можна розглядати як абстракцію від загального розуміння понять «принцип» (основна засада), «політика» (програма діяльності та інструменти її реалізації) та «нейтралітет» (відмова від участі), що вводиться в контекст прокурорської служби, а, отже, умовно відволікається увага від інших сфер життєдіяльності держави.

Моделювання (ефективний засіб відтворення або проєктування суттєвих ознак предметів, явищ і процесів за допомогою моделі – концептуальної, вербальної, математичної, графічної, фізичної тощо). Дехто вважає аналогію різновидом моделювання, оскільки воно передбачає створення штучного аналога досліджуваного об'єкта. Коли здійснюється моделювання поведінки прокурора під впливом основних принципів його професійної діяльності, йдеться про теоретичне моделювання. Відтворюючи окремі елементи вимог до дій і вчинків, можна створити цілісне уявлення про теоретичну модель поведінки загалом. Слід погодитися, що «наукове дослідження, яке здійснюється як справжній пізнавальний процес, на кожному етапі свого розвитку фактично моделює дійсність чи окремі її аспекти. ... Моделі забезпечують цілеспрямований пошук інформації про ті чи інші елементи службової обстановки. Засобами моделювання спочатку гіпотетично, а потім достовірно формуються уявлення про

недоступні безпосередньому сприйняттю зв'язки між чинниками й окремими елементами службової обстановки. Тому й основи теорії є саме «моделями» цієї діяльності, але моделями різного ступеня узагальнення, глибини та відповідності об'єкта дослідження. ... Причому метод теоретичного моделювання, застосовуваний під час розробки основ теорії будь-якої службової діяльності, полягає не лише у відображенні набутого практичного досвіду в цій сфері, а й в орієнтації на майбутній розвиток цієї практики. Теоретична модель завжди має виконувати прогностичну функцію» [1, с. 349].

Дехто з науковців до загальнонаукових методів зараховує також такі, як **наукометрія** (вивчення наукового, конструктивного знання за допомогою кількісних методів), **бібліометрія** (метод кількісного дослідження друкованих документів у вигляді матеріальних об'єктів або бібліографічних одиниць, а також заміників тих чи інших; дає змогу простежити динаміку окремих об'єктів науки: публікації авторів, їх розподіл за країнами, рубриками наукових журналів, рівень цитування та інше), **інформетрія** (вивчає математичні, статистичні методи та моделі, а також їх використання для кількісного аналізу структури й особливостей наукової інформації, закономірностей процесів наукової комунікації; основна мета цього методу – здобуття наукового знання безпосередньо з інформації) та багато інших.

Щоб підкреслити прикладний аспект дослідження, варто продемонструвати підбір **спеціально-наукових методів** (третій рівень методології дослідження), а в нашому випадку – це спеціально-юридичні методи. Хоча дехто з науковців вважає, що, «як не дивно, юриспруденція за весь час свого існування не розробила і не запропонувала науці свого специфічного методу (як, наприклад, філологія, математика чи історія). Навіть спеціально-юридичні методи є запозиченими з інших наук: скажімо, формально-юридичний – із формальної логіки, юридико-технічний – зі структуралізму, історико-правовий – цілком зрозуміло, з історії, порівняльно-правовий – із компаративістики тощо» [1, с. 13]. Водночас ці ж дослідники «реабілітують» правознавство, наголошуючи, що «у цьому контексті є певний важливий нюанс. Йдеться про застосування так званого «легалізаційного» підходу. Поняття легалізації виключно юридичне, і саме воно вирізняє юриспруденцію з-поміж інших галузей знань. Натомість усі інші науки так чи інакше використовують цю процедуру для узаконення, офіційного визнання, підтвердження дійсності, надання юридичної сили щодо «своїх» категорій, фактів чи явищ. Так, наприклад, можемо згадати легалізацію правил мови у філології, градацію дозволених і недозволених технік втручання у психіку людини, зрештою поширення правової

регламентації біоетичних проблем (переривання вагітності, евтаназія, пересадка людських органів, клонування та ін.). Отже, можна вважати, що тим особливим методом, який вигідно виокремлює юридичну науку, є власне легалізація, *юридифікація положень інших наук*» [1, с. 21].

Тож, підтримуючи цю позицію, до спеціально-юридичних методів треба долучити такі:

1. Історико-правовий – заснований на вивченні виникнення, формування та розвитку об'єктів у хронологічній послідовності. У сфері юридичної практики цей метод поширений як «історичний спосіб тлумачення норм права, що передбачає встановлення дійсного змісту правової норми шляхом аналізу історичних умов її розробки та прийняття; з'ясування цілей і завдань, закладених законодавцем. Важливим є врахування соціально-економічних і політичних чинників, які зумовили ініціативу та появу нормативного акта, процесу його обговорення. ... Однак самі собою історико-політичні дані не можуть бути джерелом розуміння закону та стати основою для прийняття юридичних рішень» [7, с. 147]. Стосовно принципу політичної нейтральності, то історико-правовий метод доцільний у з'ясуванні поетапного розвитку і становлення інституту прокуратури в контексті (чи, радше, поза контекстом) політики.

2. Юридико-лінгвістичний – характеризує особливості мовної стилістики в юридичній сфері; дехто із теоретиків називає його лінгвістичним, стилістичним, текстовим, граматичним. Навколо цього методу навіть розгорнулася ціла дискусія щодо запровадження обов'язкової лінгвістичної експертизи законопроектів для здійснення лінгвістичного контролю нормотворчості. «Однак в Україні правовий статус лінгвістичної експертизи законопроектів досі не визначений, що зумовлено політичними, правничими та іншими соціальними чинниками. Упровадження лінгвістичної експертизи законопроектів в Україні з внутрішнім поділом на дискурсивну, семантичну, граматичну експертизи й експертизу перекладу потребує належного правового оформлення, кадрового та методичного забезпечення, передусім, на рівні законодавчої гілки влади. Надалі такий досвід експертології потребує розвитку в межах виконавчої та судової гілок влади різних рівнів» [8]. Цей метод цікавий у застосуванні щодо експертизи формулювання принципів професійної діяльності прокурора (як вербальних нормативних конструкцій).

Треба зауважити, що в українському правознавстві вже є дослідження прокурорської служби з огляду лінгвістики. Ідеться, наприклад, про «теоретико-методологічні засади прокурорської риторики як складову теорії держави і права в сучасних реаліях демократичної держави, якою слугує *концепція риторичної аргументації*, правовою парадигмою якої є промова як засіб

доказування і встановлення юридичної істини у справі» [9].

3. Юридико-соціологічний – полягає в дослідженні предмета не на рівні абстрактних категорій, а на підставі конкретних соціальних фактів; передбачає такі способи, як аналіз різних даних і документів, моніторинг певних подій, соціальний експеримент, опитування тощо). «Метод юридичної соціології – це соціолого-юридичний метод, спосіб юридико-соціологічного пізнання, вироблення та організації специфічних знань про право як динамічний соціально-юридичний феномен. Це нескінченний процес поглиблення, збагачення, розвитку та збільшення наукових знань про право як специфічний соціально-юридичний феномен; це безперервний процес розвитку, рух від емпіричного до теоретичного рівня знань» [10]. Під час вивчення принципів професійної діяльності прокурора юридико-соціологічний метод може знадобитися, наприклад, для аналізу письмових документів, у яких описано та закріплено основні положення й вимоги до службової поведінки прокурорів (кодексів, резолюцій, наказів, законів тощо), що забезпечить достовірність знань про нормативність принципів й обов'язковість їх додержання; опитування й анкетування може сприяти визначенню ставлення населення до діяльності прокурорів (зокрема, щодо їх політичної нейтральності).

4. Юридико-статистичний – полягає у визначенні та вивченні кількісних змін й узагальненні цих даних для теоретичних і практичних цілей; використовується для встановлення статистичних даних про предмет вивчення, скажімо, даних щодо кількості правопорушень, відсоток корупційних правопорушень тощо. «З огляду на філософські категорії випадковості та необхідності, кількості та якості, взаємозв'язку та розвитку явищ тощо, а також на математичну теорію статистики, юридична статистика розробляє власні специфічні методи, призначені для вивчення кількісної сторони злочинності, протиправності, цивільно-правових деліктів і пов'язаних з ними соціальних явищ і процесів. На конкретний зміст цих методів істотний вплив має загальна теорія права та його різних галузей, теорія кримінології, судової медицини й інших неправових наук. Теоретичні положення згаданих дисциплін визначають і спеціальні методи, засновані на статистичних методах» [11]. Підґрунтям юридико-статистичного вивчення принципів професійної діяльності прокурора слугуватиме якісний аналіз досліджуваного предмета, що сприятиме встановленню тенденцій і закономірностей його розвитку в конкретних службових умовах. Також можна застосувати *підметоди* – статистичне спостереження, зведення даних, статистичний кількісний аналіз узагальнених показників, всебічний аналіз статистичних матеріалів тощо.

5. Юридико-психологічний – дає можливість вивчати правосвідомість як суб'єктивне ставлення людей до права та його реалізації, роль правосвідомості у формуванні поведінки людини, а також досліджувати самі поведінкові прояви. «До окремо наукових методів юридичної психології належать: спостереження, бесіда, анкетування, тестування, інтерв'ювання, природний і лабораторний експерименти, біографічний метод, метод незалежних характеристик тощо» [12, с. 17]. Із цього переліку для дослідження реалізації принципів у професійній діяльності прокурора, мабуть, найбільш оптимальним є метод анкетування, що забезпечить імовірне анонімне опитування працівників прокуратури та інших служб, з якими їм доводиться співпрацювати, а також громадськості щодо, скажімо, можливості/неможливості абсолютної політичної нейтральності прокурора, а на підставі цього – наявності/відсутності в нього внутрішнього конфлікту інтересів (психічного сум'яття, докорів сумління).

Дехто з дослідників виокремлює **міждисциплінарні методи дослідження** як сукупність низки синтетичних, інтегративних способів (які виникають у результаті поєднання елементів різних рівнів методології), що спрямовані переважно на стик наукових дисциплін. Таким чином, у науковому пізнанні виникає та функціонує складна, динамічна, цілісна система багатобразних методів різних рівнів, сфер діяльності, спрямування, які завжди реалізуються з урахуванням конкретних умов [13].

Таким методологічним підходом можна назвати, наприклад, **інформаційний підхід** – під час вивчення будь-якого об'єкта, процесу чи явища в природі або суспільстві через найхарактерніші для них інформаційні аспекти; дає змогу уявити сучасний світ як складну глобальну багаторівневу інформаційну систему, яку утворюють три взаємопов'язані системи нижчого рівня: Природа – Людина – Суспільство; набуває дедалі більшого поширення через «наскрізний» характер інформації, зростання її обсягів, становлення інформаційного суспільства тощо.

Методологічна парадигма сучасної правової науки в Україні передбачає «застосування найбільш придатної методології розкриття сутності та змісту права, його походження, еволюції, суперечностей і їх узгодження в контексті співвідношення природного та позитивного права, соціальної та індивідуальної детермінанти, зокрема щодо одержавлення особистісного та, навпаки, індиві-

дуалізації статичного в широкій гуманістичній площині. Цей аспект синтезує підходи до розкриття індивідуального та колективного завдяки категорії «самості», де діалектичний, феноменологічний, екзистенційний та інші підходи кваліфікуються як комунікативно-діалогова парадигма, що сьогодні знаходить своє практичне втілення в правотворчості та правозастосуванні» [14, с. 12]. У цьому контексті варто акцентувати на домінуванні гуманістичного змісту права як основного регулятора суспільних відносин. Причому сучасна правова наука надалі має орієнтуватися на поглиблення цього змісту.

Висновки

У виборі методології для дослідження принципів професійної діяльності прокурора варто акцентувати на тому, що ці методи, по-перше, мають бути діяльними, а їхня дія має відтворювати певне обмежене середовище (юридичну практику, діяльність прокурора через призму політичної нейтральності); по-друге, орієнтуватися пріоритетно на науку правознавства з домінуванням прикладного пізнавального аспекту; по-третє, через міжгалузеву методологічну комунікацію демонструвати наукову цінність результатів дослідження.

Загалом до методів у науковому середовищі немає одностайного підходу: жодний метод у науковому пізнанні не можна вважати цілком нейтральним, незаангажованим, незалежним від соціальних орієнтирів, світогляду, переконань і прагнень дослідника. Слід виступати проти заідеологізованості й усіякої монополізації методологічних підходів і водночас за плюралізацію використовуваних методів дослідження, адже це необхідна передумова до об'єктивності пізнання предметів і явищ, поступального розвитку науки, свободи наукової творчості. Водночас методологічний плюралізм не має перетворюватися на методологічний анархізм, методологічну нерозбірливість, сваволю.

Зв'язок дослідження з такими науковими проблемами, як діяльність органів прокуратури щодо організації та процесуального керівництва органами досудового слідства та підтримання державного обвинувачення в суді, у контексті додержання прокурорами принципу політичної нейтральності демонструє потребу в їх вивченні на засадах попередньо описаної методологічної регламентації.

REFERENCES

- [1] Balynska, O.M., & Yashchenko, V.A. (2018). *Metodolohiia suchasnoho pravoznavstva [Methodology of modern legal science]*. O.M. Balynska (Ed.). Lviv: LvDUVS [in Ukrainian].
- [2] Kostytskyi, M.V. (2014). Lohika yak metodolohiia naukovocho piznannia [Logic as a methodology of scientific knowledge]. *Filosofski ta metodolohichni problemy prava, Philosophical and methodological problems of law*, 1, 3-13. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fmpp_2014_1_3 [in Ukrainian].

- [3] Kurochka, M. (2001). *Zakonnist v ORD ta prokurorskyi nahliad za yii dotrymanniam [Legality in the ORD and prosecutorial supervision of its observance]*. Ye. Didorenko (Ed.). Luhansk: RVV LIVS [in Ukrainian].
- [4] Riker, P. (2000). *Pro interpretatsiiu. Pislia filosofii: kinets chy transformatsiia? [On interpretation. After philosophy: end or transformation?]*. K. Baines (Ed.). Kyiv: Chetverta khvyliia [in Ukrainian].
- [5] Balynska, O. (2013). *Semiotyka prava [Semiotics of law]*. Lviv: LvDUVS [in Ukrainian].
- [6] Sibirna R.I. (2021) Osoblyvosti analitychnoi dialnosti u naukovomu doslidzheni [Peculiarities of analytical activity in scientific research]. *Sotsialno-pravovi studii, Social and legal studies*, 4(4), 49-55. DOI: <https://doi.org/10.32518/2617-4162-2021-4-49-55> [in Ukrainian].
- [7] Balynska, O. (2021). *Problemy tлумачennia pravovykh norm [Problems of interpretation of legal norms]*. Lviv: LvDUVS [in Ukrainian].
- [8] Buhaiko, Yu.O. (2022). *Konstyutsiino-pravovi zasady lnhvistychnoi ekspertyzy zakonoproiektiv v Ukraini [Constitutional and legal principles of linguistic examination of draft laws in Ukraine]*. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
- [9] Zahrebelna, N.A. (2019). *Teoretyko-metodolohichni zasady prokurorskoii rytoryky yak skladovoi teorii derzhavy i prava [Theoretical and methodological foundations of prosecutorial rhetoric as a component of the theory of state and law]*. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
- [10] Savchuk, S.V. (2001). *Yurydychna sotsioloohiia: kontseptualna vzaiemodeterminatsiia predmeta i metoda [Legal sociology: conceptual mutual determination of subject and method]*. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu, Scientific Bulletin of Chernivtsi University*, 105, 17-21 [in Ukrainian].
- [11] *Metody yurydychnoi statystyky [Methods of legal statistics]*. *Internet-biblioteka ukrainskoi studentskoi literatury z yurydychnykh dystsyplin, Internet library of Ukrainian student literature on legal disciplines*. Retrieved from <https://ibl.pp.ua/3/046209.html> [in Ukrainian].
- [12] Konovalova, V.O., & Shepitko, V.Yu. (2008). *Yurydychna psykholohiia [Legal psychology] (2nd ed., rev.)*. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
- [13] Filipenko, A.S. *Mizhdystsyplinarna metodolohiia: bazovi pryntsypy [Interdisciplinary methodology: basic principles]*. Retrieved from http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/article/view/3283 [in Ukrainian].
- [14] Yashchenko, V.A., & Balynska, O.M. (2020). *Metodolohichna paradyhma suchasnoi pravovoi nauky v Ukraini [Methodological paradigm of modern legal science in Ukraine]*. *Sotsialno-pravovi studii, Social and legal studies*, 3(4), 12-20. DOI: <https://doi.org/10.32518/2617-4162-2020-4-12-20> [in Ukrainian].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Балинська О. М., Ященко В. А. *Методологія сучасного правознавства : посібник / за заг. ред. О. М. Балинської*. Львів : ЛьвДУВС, 2018. 372 с.
- [2] Костицький М. В. *Логіка як методологія наукового пізнання. Філософські та методологічні проблеми права*. 2014. № 1. С. 3–13. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fmpp_2014_1_3.
- [3] Курочка М. *Законність в ОРД та прокурорський нагляд за її дотриманням / за ред. Є. Дідоренка*. Луганськ : РВВ ЛІВС, 2001. 158 с.
- [4] Рікер П. *Про інтерпретацію. Після філософії: кінець чи трансформація? / упоряд. К. Байнес*. Київ : Четверта хвиля, 2000. С. 312–333.
- [5] Балинська О. *Семіотика права : монографія*. Львів : ЛьвДУВС, 2013. 416 с.
- [6] Сибірна Р. І. *Особливості аналітичної діяльності у науковому дослідженні. Соціально-правові студії*. 2021. Т. 4. № 4. С. 49–55. DOI: <https://doi.org/10.32518/2617-4162-2021-4-49-55>.
- [7] *Проблеми тлумачення правових норм : посібник / авт.-упоряд. О. Балинська*. Львів : ЛьвДУВС, 2021. 392 с.
- [8] Бугайко Ю. О. *Конституційно-правові засади лінгвістичної експертизи законопроектів в Україні : дис. ... д-ра філософії : 081*. Київ, 2022. 230 с.
- [9] Загребельна Н. А. *Теоретико-методологічні засади прокурорської риторики як складової теорії держави і права : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01*. Київ, 2019. 228 с.
- [10] Савчук С. В. *Юридична соціологія: концептуальна взаємодетермінація предмета і метода. Науковий вісник Чернівецького університету*. 2001. Вип. 105. С. 17–21.
- [11] *Методи юридичної статистики. Інтернет-бібліотека української студентської літератури з юридичних дисциплін*. URL: <https://ibl.pp.ua/3/046209.html>.
- [12] Коновалова В. О., Шепітько В. Ю. *Юридична психологія : підручник. 2-ге вид., переробл. і доповн.* Харків : Право, 2008. 240 с.
- [13] Філіпенко А. С. *Міждисциплінарна методологія: базові принципи*. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/article/view/3283.
- [14] Ященко В. А., Балинська О. М. *Методологічна парадигма сучасної правової науки в Україні. Соціально-правові студії*. 2020. Т. 3. № 4. С. 12–20. DOI: <https://doi.org/10.32518/2617-4162-2020-4-12-20>.

Стаття надійшла до редколегії 27.07.2022

Voitenko A. – Postgraduate Student of the Department of Legal Theory, Constitutional and Private Law of the Lviv State University of Internal Affairs, Lviv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6174-499X>

Research Methodology of Principles of the Prosecutor's Professional Activity

*The purpose of the article is to select methods and methodological approaches that are the most optimal and effective in studying the principles of the prosecutor's professional activity, as well as to carry out their detailed functional analysis. **Methodology:** Without violating the laws of the research, the most common methodological structure was chosen for the study of the basics of the prosecutor's professional activity, which consists of three levels: 1) philosophical and worldview, 2) general scientific, 3) special scientific methods. **Research results:** The author offers a three-fold approach to choosing a methodology for researching the principles of the prosecutor's professional activity. He emphasizes that these methods: first, are effective and their action should reproduce a certain limited (non-universal) environment – in this case, it is legal practice, activity, the prosecutor through the prism of political neutrality; secondly, they focus primarily on the science of jurisprudence with a predominance of the applied cognitive aspect; thirdly, must demonstrate the scientific value (usefulness) of research results through interdisciplinary methodological communication. **Scientific innovation:** The connection of the study with such scientific problems as the activities of the prosecutor's office regarding the organization and procedural management of pretrial investigation bodies and the maintenance of the state prosecution in court, in the context of the prosecutors' observance of the principle of political neutrality, demonstrates the need to study them on the basis of the previously described methodological provision. **Practical significance:** In general, the author does not propose a unanimous approach to methods in the scientific environment; no method in scientific knowledge is considered neutral, uninvolved, and independent of social orientations, worldview, beliefs and aspirations of the researcher. At the same time, he opposes any monopolization of methodological approaches and at the same time for the pluralism of research methods used, as this is a necessary prerequisite for the objectivity of knowledge of objects and phenomena, the progressive development of science, and the freedom of scientific creativity. At the same time, it is emphasized that methodological pluralism should not turn into methodological anarchism.*

Keywords: methodology; methodological pluralism; political neutrality; jurisprudence; professional activity of the prosecutor; legal practice.